

**Usman
Nasir**

Nil və Roma (Tarix kitabından)

I

Lampam yanır... Bir yaralı qanadək ağır,
Düşünürəm. Ürəyimdə sanki sel yağır,
Ağrıyıram. Titrəyirəm huşum pərişan,
Keçmiş, bu gün və gələcək görünür — hər an.
Çalışıram, bütün gücüm gözüme gələr;
Və lampama pərvanəyə vurular illər, —
Ətraf isə dolar birdən yanmış qanada...
Düşünçəmdə: böyük səhra, minirəm ata —
Küləkdən çox sürətli, buludlardan yüngül çapıram;
Hər köz olan bir qanaddan mən ruh tapıram.
Baxıram son ölü gözə (niyə qorxmalıyam?).
Hamısının dəşib indi gözünün ayın —
Göz tutaram: qışqıracaq illər, adamlar.
Əşidilər mənə onlar atan addımlar...

II

Sarı qumlar arasında qan rəngli günəş —
Qalxacaqdır. Nildə axır qullar dökən yaş.
Fəryadlara dözə bilmir yer və asıman.
Ra harada? Azirisə? Ağrıdır Tifon!
Kimdən kömək istəməli axı xəstə qul?
Ərki kılıd, həyat kılıd; tanrı da kılıd!
Qabda su yox, quru torba: həm çörək-nan yox!
Batan günəş kimi ancaq üzündə qan yox.
Gözündə gözü yox, belində bel yox, heyhat!
Firon onu qarışqatək əzir, o salar dad!
Fironun hökmü sərtidir, Firon ilhəqdır,
Tanrılara xoş gələn o, həyatı həqdır.
Nə etdiyini özü bilir, özü hükümrən
Misr boyu Nil axır "qullar dökən qan!"

III

Ta Minisdən Ramzesəcən, Ramzesdən nəri,
"Şahzadə qız" Kleopatranın hükümrən dövrü.
O vaxtdan bəri çox uzun... daha çox illər,
Minlərlə qayalarla örtülüb könüllər.
Göz yaşından, qəlb daşından düzəldilmiş heykəl,
Məğrur durar, məğrur baxır, axı heç məhəl
Nə insandan, nə zamandan qorxmur ancaq o.
Qəzəbini içə udan qullar əli bu!
Qullar... (mənəm o qulların ölməz övladı,
Mənim özüm, heç vaxt ölməz o qullar yadı.
Mənim özüm, göylərəcən alov-od saçıb,
Atamlarımın başından təməli daşıb,
Azadlığım abidəsini tikən insan mənəm!
O can mənəm, o qan mənəm, həmin şən mənəm!)

IV

Hər zaman irəli uçur mənəm qəşəng atım ta,
Əvvəl bahar səmasintək ağlar gəda Roma.
Sinəsində bir damla süd olmayan ana,

Körpəsini bir qayanın qoydu altına.
Ölüm yaxşı, alçaldılsa kişi bu qəder,
Bir çörək nə? Ona çatmaq çətin olsa gər.
Yandırmazmı şimşək bütün cümlə cahanı?
Fələkət üçünmü ömür, adamın canı?
Sən cavab ver, gəl yanına, ey yaşlı Homer,
Göz yaşı və qan ətrinə susamışmı yer?
Yaxşı, qoca! Şadam sonra danışıdığımçün,
Bu nə kəyf? Eşitimi gözdəki hüzn,
Hələ çılpaq Roma ağlar, hələ qəlb ezər,
Hələ qızıl qədəhində qan içir Sezar!

V

Roma üzərində gəzir sisli asıman,
Böyük sirkə sığmayıb qəzəbdə alaman:
"İnsan ilə heyvan oyun oynayır imiş..."
(Bele oyun bizim üçün nə qədər əriş!..)
Dişlərini qıncırdadıb kükrəyir pələng,
Dört tərəfə atılaraq, cəhd edir lars-lars.
Ac gözləri qanla dolu, oynayıb, doymaz...
Ah, yazıq, qan! O, səni yaşamağa qoymaz!
Bax! Bax, dirnaqlarını dişləyib gəlir,
Hücum etdi! Adamlar ayağa qalxdılar,
Alqış səsi eşidilir. "Ey axmaq Roma, sevinmə qana!
Axı başqa bir alçalıtma varmı bele insana?" —
Dedi, canı parça-parça olan qadiator,
Roma — oyundan ölüm gözələyən çilgün teatr!

VI

İsti yollar... hələ o üsyan iyisi vardek,
Buludların arasında gəzir Spartak.
Göy — qalxan, yay — ildırım, yanar od,
Zülm üçün ağılamaq, fəryad və həbs cəzası, sud.
Cavab versin. Platonmu, Virgili, və ya —
Başqa kim var? Kim cəsərlətidir? Şahid kimdir, bax?
Ki — gecə nə qədər qaranlıq olarsa, ay o qədər parlaq?
Spartakın orduları hələ də gedir.
Mənim özüm, heç vaxt ölməz qullar övladı.
Mənim özüm, heç vaxt sönməz qulların yadı.
Mənim özüm, göylərəcən alov-od saçıb,
Atalarım başından ruh təməlini daşıb,
Gələcəyimi abidəsini tikən insan mənəm!
O can mənəm, o qan mənəm, həmin şən mənəm!